

на пирдопското училище, изразено още в годините на Българското възраждане, е коренно различно от това, което говори след Освобождението Иван х. Цанов. И то напълно кореспондира с информацията в тогавашната преса, за които стана дума по-горе, и със сведения от други източници²². Затова е много по-логично двете страни - учителят и епитропите, да са се разделили „по взаимно съгласие“, като всяка от тях да приема своята позиция за върната в ситуацията. Потвърждение на това е едно писмо на Александър Груев от 15 юли 1872 г.²³ до брат му Георги в Цариград. В него той изразява мотивите си да остави Пирдоп, въпреки че Георги е на противното мнение. Като основен довод Александър изтъква липсата на разбирателство между общината и училищното настоятелство, от което страда самият той. Това била и причината за „недобрия вървеж“ на образованието в селото. Жителите на Пирдоп подкрепят главния си учител, но „взаимните“ учители, „като не изпълняват съвестно длъжностите си“, компрометират „пред светът“ и него. Освен това здравето му от ден на ден се влошава все повече. И по тези причини, пише Александър Груев, „принуден съм да остава за напред Пирдоп, ако и да ми не приимат оставката“.

Публикацията в „Независимост“ за Пирдоп, за чийто автор се сочи Александър Груев, е от 18 август 1873 г., но носи дата 26 юли, като подадена от София. Учителят изпълнява намерението си и напуска Пирдоп преди края на учебните занятия, т. е. преди края на месец юли²⁴. Затова няма пречка, на път за Румъния, да е спирал в София и да е изпратил от там споменатата дописка до Букурещ. Установено е, че към 4 септември същата година той е в Турну Мъгуреле²⁵. Като човек, който вече не е зависим от пирдопските чорбаджии, Груев си позволява да разкаже своите наблюдения за ставащото в селото. Акцент в дописката му е острата реакция на „старите“ към по-събудените и революционно настроени младежи, както и отношението на „първенците“ на Пирдоп към водачите на българската революционна емиграция. Вероятно също причина за неговото напускане. Ученикът му Алипия Влайков разказва, че след залавянето на Васил Левски, с когото Груев е поддържал кореспонденция, учителят бил „отчаян“²⁶. Главните виновници за провала на Вътрешната революционна организация и обесването на Апостола той вижда в консервативно настроените български чорбаджии и селски първенци. Преки наблюдения просветителят има от Пирдоп и не се стеснява да ги направи публично достояние. Такава възможност му предоставя редактираният по това време от Любен Каравелов и Христо Ботев в „Независимост“ и той се възползва от нея.

Обвиненията на Александър Груев до голяма степен са пресилени, но и показателни за порядките в Пирдоп по това време. Двете споменати в публика-